

Але на першому місці у формуванні нового рівня системи саморегуляції стоїть формування нового типу людини, що проявляється у формуванні “свободи волі” як “свободи” індивідів у складі “свободи” світового співтовариства. Цей напрямок характеризується спрямованістю аксіології на антропологічні цінності, смислове навантаження. Тобто можна простежити становлення “впевненого у собі” індивіда й підпорядкування цьому процесові всіх інших напрямків семантичного рівня системи саморегуляції.

Отже, сучасне суспільство знаходиться у перехідному стані до семантичного рівня системи саморегуляції, що характеризується акцентуацією уваги на його духовному розвитку та появою нових історичних форм, які поступово замінюють державу як політичне утворення.

Подальшими розвідками наукових досліджень можуть бути: аналіз розвитку історичних форм семантичного рівня системи саморегуляції.

Література

Фурсов А.И. Макрорегионы на спиралях истории // Афро-азиатский мир: региональные исторические системы и капитализм: Проблемно-тематический сборник / РАН ИНИОН. Центр научно-информационных исследований глобальных и региональных проблем. Отдел Азии и Африки. Сост. Фурсов А.И. – М., 1999. – С.5-13.

Д.Ю. Малков

ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛІЗУЮЧОГО ВПЛИВУ КЛУБІВ ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ ЯК ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Анотація

В статье рассматриваются особенности социализирующего влияния клубов по месту жительства как воспитательной среды.

На сучасному етапі розвитку суспільства виникає потреба у розробці технологій суспільного розвитку в контексті існування єдиного безперервного соціально-виховного процесу. Вирішення цих завдань

потребує у розробки системи взаємозв'язків соціально-виховної роботи таких соціальних інститутів, як школа, сім'я, виховне середовище. Однією з пріоритетних сфер виховного середовища сьогодні стають клуби за місцем проживання.

Педагогічний та соціально-виховний процес у клубах за місцем проживання включає взаємодію виховання та самовиховання, процесу педагогічного керівництва та активної самодіяльності учасників клубу. Тому вивчення виховних можливостей та факторів соціалізуючого впливу є, на нашу думку, достатньо актуальним та своєчасним. Особливості соціалізуючого впливу мікросоціумів на особистість досліджували І.Д. Бех, Є.В. Бондаревська, І.В. Гребенник, А.І. Конончук, В.А. Титаренко, А.Г. Харчев та інші. Проблема формування морального досвіду та ціннісних орієнтацій, "базової культури" особистості як внутрішньої основи соціалізації була предметом досліджень О.С. Газмана, Б.С. Кобзаря, Л.І.Спиридонова, І.С. Мар'єнка, В. Шепеля та інших.

Характеристика процесу соціалізації як системи, розробка основ теорії, дослідження соціально-педагогічних механізмів процесу соціалізації представлені у працях В.С. Ільїна, А.Й. Капської, І.Т. Огороднікова, Г.М.Філонова та інших.

Тому метою нашого дослідження було проведення соціально-педагогічної діагностики з метою вивчення особливостей спілкування, запитів та інтересів підлітків у вільний час, прагнень до задоволення своїх потреб в умовах клубів за місцем проживання.

Прийнявши за генеральну сукупність всіх підлітків, які відвідують клуб за місцем проживання, була визначена вибіркова сукупність 113, яка відповідала всім ознакам репрезентативності і включала всі властивості й ознаки генеральної сукупності.

Нами була розроблена анкета по виявленню дозвіллєвих інтересів та потреб підлітків з метою визначення місця клубу за місцем проживання як

соціалізуючого чинника. Нами також було проведено інтерв'ювання соціальних педагогів, керівників гуртків, секцій, педагогів-вихователів та керівників клубних об'єднань.

Нами першочерговим завданням було виявлення структури реальної аудиторії клубів за місцем проживання. Аналіз було проведено методами включеного спостереження та анкетування. Аналіз отриманих матеріалів дозволив нам виділити наступні кваліфікаційні ознаки:

- вік;
- стать;
- належність до навчальних закладів різного типу;
- рівень деліквентності.

Опитування постійних відвідувачів клубу за місцем проживання дозволило нам відмітити наступні тенденції:

1. 100% респондентів (113 осіб) складають учні загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій підліткового віку. Таким чином, переважає більшість відвідувачі клубів, гуртків, секцій – це діти та молодь віком 12-14 років.

2. Аналіз відвідуючих дозволив нам дійти висновку, що 46 % (52 особи) це хлопці та юнаки, а 54 % (61 особа) це дівчата.

Доцільно звернути увагу на особливості статево-вікових характеристик відвідувачів клубів за місцем проживання. Різниця полягає у темпі статевого дозрівання хлопчиків та дівчат, а також в більш жорстких статево рольових стандартах.

Варто відзначити, що в подальшій роботі ми будемо враховувати той факт, що більшість відвідувачів клубів за місцем проживання – це дівчата. З одного боку, це потребує розгортання більш влучної, різноманітної роботи по залученню дівчат у нових за змістом діяльності гуртках (бісероплетіння, боді-арту, графіті, візажу тощо). З іншого - свідчить про недостатню роботу фахівців соціальних служб для молоді, керівників клубів за місцем проживання по залученню хлопців та юнаків до

різновидів клубної роботи. Опитування показало, що переважна кількість респондентів – 86 % хлопців (97 осіб) з задоволенням брали б участь в гуртках з вуличних танців (хіп-хоп, реп, рейв), з екстрем-скейту, у гуртках туристичної спрямованості. Великою популярністю також користуються комп'ютерні клуби, інтернет-кафе, графіті-гуртки, спортивні секції з східних видів боротьби.

3. Результати анкетування показали, що переважна кількість відвідувачів клубів за місцем проживання – це школярі загальноосвітніх шкіл 82% (93 особи). Меншість складають учні гімназій та ліцеїв. Цей факт можна пояснити тим, що спеціалізовані навчальні заклади часто мають свої можливості для організації позанавчальної (в тому числі і гурткової) роботи з вихованцями.

4. За результатами опитування керівників клубів за місцем проживання, гуртків, секцій та методу незалежних експертних оцінок нами було з'ясовано, що більшість членів клубних об'єднань - це підлітки з достатнім рівнем моральної вихованості. Їх число становить 67% (76 осіб). Але достатньо велика кількість членів клубних об'єднань – це підлітки, у діяльності яких педагоги відмічають ті чи інші види девіантної поведінки. Так, 21 % (24 особи) хлопців, та 15 % (17 осіб) дівчат припускають в побутовій поведінці агресивність, порушення дисципліни, пропуски занять. 5 % хлопців (6 осіб) та 1 % дівчат (2 особи) - це підлітки, що стоять на внутрішньому обліку шкіл як особи, що схильні до деліквентної поведінки. Ці дані дають нам право дійти висновку, що в результаті цілеспрямованої системної діяльності клубів за місцем проживання з підлітками клубні об'єднання, секції, гуртки можуть стати впливовим фактором профілактики девіантної поведінки підлітків.

Наступним завданням нашого дослідження було визначити, яку частину позанавчального часу відвідувачі клубів за місцем проживання віддають заняттям у секціях, гуртках, клубах. Результати анкетування

свідчать, що кожен п'ятий відвідувач клубів за місцем проживання проводить тут 90% (102 особи) вільного часу, 21% підлітків (24 осіб) віддають формам клубної роботи третину вільного часу. Якщо взяти до уваги те, що вільний час є визнаним критерієм оцінки оптимальності соціально-виховної роботи, ми можемо переконливо говорити про унікальний потенціал клубів за місцем проживання як виховного середовища і називати змістовно наповнений вільний час провідним фактором соціалізуючого впливу.

Ще одним з факторів соціалізуючого впливу клубів за місцем проживання є наступність, лонгітюдність їх діяльності. Це доводять результати опитування, які довели, що переважна кількість підлітків 70,9% (81 особа) раніше не відвідували клубні об'єднання. Нам важко передбачити, як довго ці підлітки затримуються в тих гуртках, секціях і клубах, в яких проводилось анкетування. Тому, ми вважаємо за можливе припущення, що час перебування в клубі прямо опосередковує результат виховного впливу. Це висуває перед керівниками клубів за місцем проживання завдання – зробити діяльність клубів більш привабливою, такою, щоб вона відповідала вимогам сучасних тінейджерів.

З метою розробки структурно-функціональної моделі діяльності клубів за місцем проживання ми вважали за необхідне дослідити пріоритетність організаційних форм роботи клубів за місцем проживання з точки зору їх відвідувачів. Дослідженням теоретичних питань організації гурткової роботи займалось чимало дослідників (Л.І. Ковбасенко, І.М. Мельникова, Т.І. Сущенко)[1;4;5]. Ефективність гурткових занять залежить від усвідомлення педагогом загальних вимог до його проведення, що визначаються як закономірностями та принципами діяльності клубу, так і особистісними потребами вихованців. Серед них – створення умов для формування особистості підлітка, формування внутрішнього ціннісно-орієнтаційного світу особистості, її активності шляхом

включення у колективну творчу діяльність, орієнтація на самостійний вибір життєвого шляху.

Опитування та подальше ранжування відповідей дозволило нам скласти наступний перелік форм роботи клубів, секцій, гуртків, що є бажаними для підлітків:

- конкурси – 50 %;
- змагання – 48,3 %;
- зустрічі з цікавими людьми – 43,3 %;
- бесіди – 43,3 %;
- концерти, самодіяльні виступи – 36,6 %;
- вистави – 30 %.
- вікторини – 21,6 %;
- ділові ігри – 21,6 %;
- дискусії – 16,6 %;

Таким чином, дослідження основного контингенту клубів за місцем проживання та відношення до них підлітків дозволяє зробити наступні висновки:

- інтерес збільшується з тим, як дорослішає дитина, що пояснюється ростом та ускладненням потреби в спілкуванні та самоствердженні особистості;

- клуб є ведучим соціальним інститутом за місцем проживання, однак, він не конкурує, а співпрацює з іншими соціальними інститутами.

Соціально-педагогічна діяльність вихователя повинна базуватися на основі взаємодії з різновіковими групами, з вихованцями з різних навчальних закладів, але об'єднаних загальними інтересами. Разом з цим соціальні педагоги, вихователі клубу за місцем проживання повинні проводити освітньо-виховну роботу з батьками та громадськістю. Ми пропонуємо розглянути основні форми впливу педагогічного колективу

клубу за місцем проживання на доросле населення району. Основними формами освітньо-виховної роботи виступають:

1. Постійно діючі семінари. Семінари включають: лекції, бесіди, обмін передовим досвідом, практичні заняття, спільне обговорення різноманітних педагогічних ситуацій, аналіз зробленого.
2. Організація консультативних пунктів, де всі бажаючі можуть отримати поради щодо змісту та методики виховної роботи.
3. Організація методичного кабінету, з необхідною соціально-педагогічною, психологічною, соціологічною літературою.
4. Цілеспрямоване, систематичне узагальнення передового соціально-педагогічного досвіду. Вивчення, аналіз, узагальнення та пропаганда досвіду соціально-виховної роботи за місцем проживання.

До пріоритетних факторів, що визначають соціальний вплив клубів за місцем проживання, ми можемо віднести:

- розгорнутий арсенал сучасних за змістом організаційних форм клубної роботи;
- можливість використати з метою влучного наповнення вільний час підлітків;
- перспективність використання виховного середовища клубу з метою профілактичної роботи з девіантними підлітками.

Література

1. Програми для гуртків, секцій, творчих об'єднань позашкільних закладів суспільно-громадського та художньо-естетичного напрямку / Укл.: Л.І. Ковбасенко, Л.М. Павлова. – К.: ІЗМН, 1996. – 400 с.
2. Романов А.Р. Детские клубы – центры внешкольной и внеклассной воспитательной работы. – Киев: Рад. школа, 1988. – 172 с.
3. Сухомлинский В.А. Методика воспитания коллектива. – М.: Просвещение, 1981.
4. Сущенко Т.І. Педагогічний процес у позашкільних закладах: Дис... док.пед.наук. – Запоріжжя, 1993. – 332 с.
5. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка: Навч.посібник. – К.: ІСДО, 1996. – 144 с